

Pendelen als methodisch handelen in het domein van de Sociale Verloskunde

Auteur: Bob de Raadt

Kernwoorden: multidisciplinair werken in een complexe medische setting; familie-netwerk, ketenzorg, sociale verloskunde, psychosociale stressreductie.

Situatie – casus' sociale verloskunde':

De patiënte werd kortgeleden opgenomen. Haar voorgeschiedenis was bij ons niet eerder bekend en zij was niet besproken in het MDO-POPP¹.

Patiënte heeft een zeer belaste voorgeschiedenis, komt niet uit de regio Rotterdam en diverse instellingen voor justitiële hulpverlening (o.a. de jeugdbescherming) zijn in deze casus reeds actief betrokken tijdens de zwangerschapsperiode.

Er spelen in deze casus diverse complicerende factoren, die een multispecifieke aanpak noodzakelijk maken. De gecertificeerde instelling (G.I.) meldt dat de aankondiging van uithuisplaatsing van het pasgeboren kind op de verpleegafdeling moet en zal plaatsvinden, vanwege de geplande inleiding van de bevalling, die zeer binnenkort zal plaatsvinden. Deze aankondiging heeft direct veel impact op de dagelijkse gang van zaken van de afdeling. Het vraagt om een concreet plan m.b.t. de aanpak rondom een uitgesproken Machtiging Uit Huis Plaatsing (MUHP) van een baby in het ziekenhuis. Daarnaast heeft de betreffende patiënte een psychiatrisch behandeltraject, waar ter plaatse ook rekening mee gehouden moet worden. Inmiddels is zij bevallen, wil graag naar haar kindje toe en dan komt de G.I. in huis.

Aankondiging

De jeugdbescherming zal vandaag bij patiënte de uithuisplaatsing (MUHP) van het jonge kind (een baby van 2 dagen oud) aankondigen, zoals dat officieel heet. De verwachting is dat mevrouw dit bericht niet zal waarderen en niet zal accepteren, wat tot een escalatie en een controverse kan leiden. Zij staat onder medische controle en zij weet van de kans op een (V)OTS² en een MUHP.

Pendelen, als methodiek:

In dit artikel wil ik vooral stilstaan bij de rol die de medisch maatschappelijk werker kan spelen op de verpleegkundige werkvloer tijdens de klinische opname van deze patiënte in de context van psychiatrische problematiek en de op handen zijnde uithuisplaatsing.

Ik maak mij zorgen over patiënte. Zij is postpartum, na een sectio en zit in haar kraamtijd. Zij wil graag naar haar kindje toe en zij wil voor haar dochter (kunnen) zorgen.

Hoe zal zij op de aankondiging van de MUHP reageren? Hoe gaat zij met haar emoties om? En hoe reageert zij als zij de MUHP absoluut niet accepteert? Kan zij dat psychisch aan? Ik maak mij grote zorgen, omdat patiënte direct zo gehecht is aan haar kind. Een uithuisplaatsing zal zij niet accepteren.

Kan en wil zij in deze omstandigheden wel afscheid nemen van haar kind? Een kind, dat zij een betekenisvolle naam gegeven heeft.

Gelukkig heeft zij veel steun van haar familie, die aanwezig is. Maar ik kan moeilijk inschatten welke invloed de familie juist nu op haar kan uitoefenen. Ook de familie kent haar situatie en haar kinderwens!

Aanpak:

Aan het begin van de werkdag is er allereerst telefonisch overleg met de medewerkers van de G.I. Zij komen uit een andere regio, om de aankondiging van de uithuisplaatsing van de baby te doen. We spreken over de plek waar we elkaar zullen treffen na hun aankomst in het ziekenhuis en vervolgens praten we over de verdere planning van de dag.

Ik heb vooroverleg met opnamecoördinator van de afdeling: over de inschattingen en de verschillende scenario's, de planning, de stroomlijning en over diverse logistieke aspecten. We hebben overleg met de mensen van de beveiliging. Over hun positiebepaling, hun al dan niet zichtbare aanwezigheid en het moment waarop zij in actie zullen komen. Als er ingegrepen en deëscalerend opgetreden moet worden vanwege een ieders veiligheid en met name met het oog op de fysieke en psychische veiligheid van patiënte.

Er staat een verpleegkundige op de zaal van patiënte; zij is uitsluitend gericht op de verpleegkundige zorg van de patiënte, als steun voor haar. We overleggen met haar over haar taak en haar verpleegkundige zorg voor patiënte. Een bijzondere situatie voor deze verpleegkundige op zaal. Zeker geen eenvoudige opdracht en zeker geen gebruikelijke omstandigheid in het werk, terwijl we heel wat gewend zijn aan complexe zorg op de verloskundige afdeling.

De aankondiging van de VOTS en met name van de MUHP

Mevrouw reageert furieus op de aankondiging van de uithuisplaatsing. Zij reageert met ongeloof, onmacht en ontzetting. Haar protest is duidelijk, hetgeen tot heftige onenigheid leidt. Haar medische toestand lijdt hier duidelijk onder.

Dit vraagt veel extra inzet van aanwezige familieleden, van de bewaking en van divers collega's. Ik pendel tussen de verschillende collega's en heb overlegmomenten met verschillende betrokkenen om het geheel in goede banen te leiden. Ik probeer met name zicht te houden op wat voor de moeder belangrijk is.

Overleggen

Er volgt een belangrijk overleg tussen de medewerkers van de G.I. en diverse familieleden, in een poging om in een goed gesprek met patiënte te komen.

Ik sluit bij dat gesprek in de hal aan. Omdat er geen plaats meer is op de bank, ga ik op de vloer zitten, als een bewuste positiekeuze. Eén van de familieleden gaat ook op de grond zitten en dit geeft meer toenadering tot elkaar. Er ontstaat ruimte om diverse ingrijpende en lastige zaken te bespreken, vanuit verschillende invalshoeken en familieperspectieven. Noem het een vorm van meerzijdige partijdigheid, d.w.z.: rekening houden met belangen van meerdere betrokkenen. Naast overleg met de familie spreek ik met de aanwezige G.I.-medewerkers (over hun aanpak, over hun dilemma's, over de uitvoering van de MUHP), met de mensen van beveiliging (over de emoties van de patiënte en die emoties kanaliseren), met het verpleegkundig team (over de reacties van de verpleegkundigen zelf en de reacties van andere personen op de gang; toevallige voorbijgangers), met collega's van de volwassenenpsychiatrie (bejegeningsaspecten, behandelbeleid en ketenzorg), met de artsen (medische situatie van patiënte), met mijn leidinggevende (voor ruggespraak en reflectie). Kortom: veelvoudig en meerzijdig pendelen!

Ook de familieleden zijn druk bezig om met mevrouw te praten en om haar tot rust te brengen.

Alles bij elkaar is dat inspannend, spannend en indringend emotioneel.

Uiteindelijk komt patiënte tot rust, tijdens een zeer intense en intensieve klinische begeleiding en gaat haar dochter mee naar een tijdelijke netwerkplaatsing.

Evaluatie:

Met het verpleegkundige team, als debriefing: een nuttig moment om ervaringen met elkaar te delen o.l.v. de verpleegkundig manager. Met leden van de beveiliging: reflectie op de hectiek van de gebeurtenissen en hun aanpak. Met de jeugdbeschermers: hun aanpak van de procedure, hun woordkeuze, hun ervaringen en bejegening van moeder en kind. Met andere collega's: dat een dergelijke aankondiging van een MUHP niet thuis hoort op de afdeling zelf. Dat dient in het voortraject duidelijk te zijn en besproken te worden met betreffende ouder(s). Dat geeft hen denktijd en de mogelijkheid van acceptatie en aanpassing (eventueel onder protest)! Dit was teveel 'last minute', overrompend en weinig eenzaam.

Literatuur:

- Lambregtse-van den Berg, M. (red.), I. van Kamp, H. Wennink (2015) - Handboek psychiatrie en zwangerschap – Utrecht: De Tijdstroom; ISBN 978 90 5898 269 8.
- Merwe, D. van de, I. Deblauwe (2012) – Gedrag en reacties van ouders; in: Consultatieve en liaisonkinder- en jeugdpsychiatrie – E.A.F. van Weel, M.H.M. van Lier, F. Verheij (red.) – Assen: Van Gorcum; ISBN 978 90 232 5036 4; p. 89-104, hoofdstuk 3.1.
- Raadt, B. de, (2018) Wat houdt ouders op de been?, in: *Vroeg, vakblad over vroegsignaleren en integrale vroeghulp* – 35/4: 10-11. www.vakbladvroeg.nl
- Raadt, B. de (2020) *Opeens moeder* – Nataal, vakmagazine voor pre- en postnatale zorgverlening; jaargang 12/nr. 44: pag. 52-55, 3; maart; ISSN 2588-7831.
- Raadt, B. de (2020) – Omgaan met emoties aan het kraambed; in: *Vakblad VROEG*; jg. 37-winter-nr.4:19-20.
- Raadt, B. de (2020) – Aansluiten en verbinding zoeken, in: *Magazine kinderverpleegkunde*; 26/3, dec. 2020:30-33. ISSN 1387-0405.
- Raadt, B. de (2021) – *Zorgdriehoek bevordert sociale gezondheid* – in: *Magazine Kinderverpleegkunde*, 27^e jg; april, nr. 1 – p.26-27. ISSN 1387-0405.
- Raadt, B. de (2021) – Zorgverleners met ogen, oren en hart; in: *VROEG* – Jg.38, zomer:30-32.
- Raadt, B. de, D.H. Stuit (2017) – De moeder centraal. Ouderbegeleiding bij kwetsbare, zwangere vrouwen; in: *Ouderschapskennis, thema: Belast ouderschap* – jaargang 20, nr.3, nov.; pag. 44-56, 1 - Amsterdam: Uitg. SWP.
- Raadt, B. de, & Stuit, D. (2018). Rollercoaster. Ouderbegeleiding in het kinderziekenhuis; *Ouderschapskennis* 21/2:42-50. Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Raadt, B. de, H. de Mönnink (2021) Psychosociale stressreductie. Het generalistisch specialisme van sociaal werkers; in: *Vakblad Sociaal Werk* nr.5:22-25 (:3,4) okt.; ISSN 2468-7456. Houten: Uitg. BSvL.
- Raadt, B. de (2021) – boekrecensie van het boek '*Sociale Verloskunde – Het noodzakelijke samenspel tussen kwetsbare moeder, medische zorg en sociaal domein*'; auteurs: E.A.P. Steegers, A.J.M. Waelput, P-H.T.M. Peeters - in: <https://www.vakbladvroeg.nl/sociale-verloskunde-verdient-volwassen-plaats-in-geboortezorg/> 23 december 2021 – VROEG – Kennisplatform Jonge Kind.
- Raadt, B. de (2021) Ondersteuning en daadkracht; in: *Magazine Kinderverpleegkunde* - 27^e jg – nr.3- dec.- p.18-20, 39 – ISSN 1387-0405.
- Raadt, B. de (2022) – Overeind blijven; in: *Nataal, vakmagazine voor de pre- en postnatale zorgverlening* – editie 52, jaargang 14, maart 2022, pag. 28-30. ISSN:2588-7831.
- Ramlal-Orie, S., B. de Raadt, A. Rahman (2021) Omgaan met wanhoop, in: *Vakblad Vroeg*, winter, nr.: 4 : 30-32.
- <https://www.quuxx.com/waardegedreven-integrale-geboortezorg-verbetert-zorg-voor-kwetsbare-zwangere/> Waardegedreven integrale geboortezorg verbetert zorg voor kwetsbare zwangeren - **Datum: 10 dec '20.** Door Eeffje van Vliet, Hiske Ernst-Smelt, Esther Knijff, Janita Simonse, Sarah Kalt, Bob de Raadt, Arie Franx, Bas van Rijn en Hilmar Bijma.
- www.bobderaadt.nl/verloskundeneonatologiegeboortezorg.php
- www.bobderaadt.nl/medischmaatschappelijkwerk.php

- www.bobderaadt.nl/contextuelehulpverlening.php
- www.bobderaadt.nl/vaderschap.php
- www.bobderaadt.nl/connect2fathers.php

Correspondentie: bobderaadt@live.nl;

Website: www.bobderaadt.nl

¹ MDO-POPP: Multidisciplinair overleg Psychiatrie Obstetrie Pediatrie Psychologie/Psychosociale zorg.

² (V)OTS: (Voorlopige) Ondertoezichtstelling.